

Утвърдил: .....

Декан

Дата .....

СОФИЙСКИ УНИВЕРСИТЕТ "СВ. КЛИМЕНТ ОХРИДСКИ"

Факултет: **Философски**

Специалност: (код и наименование)

Ф	Ф	С	0	4	0	1	1	7
---	---	---	---	---	---	---	---	---

Социология

УЧЕБНА ПРОГРАМА

Дисциплина:

И	3	9	1
---	---	---	---

НОРМА И ОТКЛОНЕНИЯ: СЕКСУАЛНОСТ, ПРЕСТЪПНОСТ И ЛУДОСТ

Преподаватели: Гл. ас. М. Христов, Гл. ас. В. Димитрова

Учебна заетост	Форма	Хорариум
Аудиторна заетост	Лекции	30
	Упражнения	30
Обща аудиторна заетост		60
Извънаудиторна заетост	Самостоятелна работа в библиотека и с ресурси, представяне на реферат	15
	Разработване на теоретичен модел на самостоятелно изследване	15
	Провеждане на самостоятелно изследване	25
	Презентация на курсова работа	5
Обща извънаудиторна заетост		90
ОБЩА ЗАЕТОСТ		150
Кредити аудиторна заетост		2
Кредити извънаудиторна заетост		3
ОБЩО ЕКСТ		5

№	Формиране на оценката по дисциплината	% от оценката
1.	Представяне и обсъждане на реферати и доклади	30%
2.	Участие в дискусии в часовете	30%
3.	Представяне на теоретичен модел за самостоятелно изследване/курсва работа/или изпит	10%
4.	Представяне на курсова работа/или изпит	30%

Анотация на учебната дисциплина:

Основната цел на курса е да въведе студентите в проблематиката на отклоняващото се поведение, като последното е схванато не като иманентна същност на социалните практики, а като конструирано от различни институции и политически дискурси, притежаващи специфична история

и контексти на разгръщане. Замисълът на курса е ориентиран около конструирането на отклонения в три централни области: престъпност, лудост и сексуалност. През примерите на тези три области ще се покаже генезисът на проблематиката днес и нейните политически залози. Ще бъдат критически анализирани различни форми на отклоняващо се поведение, като хомосексуалността, младежката престъпност, тероризма, проституцията, аборта, депресията и други.

Критерии на оценяване	
За оценка „ Отличен “	<p>Активно участие в тематичните дискусии; добро познаване на проблемите на конструирането на отклоняващо се поведение и критичния им прочит, много добро представяне на реферат.</p> <p>При курсова работа: много добре изработен теоретичен модел на самостоятелно изследване; много добър систематичен и аргументиран анализ по избраната тема, демонстриращ познаване и разбиране на съответните социални проблеми; коректно ползване и позоваване на релевантна литература.</p> <p>При изпит: много добре развита тема от конспекта и много добре развит и обоснован казус.</p>
За оценка „ Много добър “	<p>Редовно, но неактивно участие в тематичните дискусии; добро познаване на проблемите на конструирането на отклоняващо се поведение; добро представяне на реферат.</p> <p>При курсова работа: добре изработен теоретичен модел на самостоятелно изследване; добър систематичен и аргументиран анализ по избраната тема, демонстриращ познаване и разбиране на съответните социални проблеми; коректно ползване и позоваване на релевантна литература.</p> <p>При изпит: добре развита тема от конспекта и добре развит и обоснован казус.</p>
За оценка „ Добър “	<p>Нередовно участие в тематичните дискусии; добро познаване на проблемите на конструирането на отклоняващо се поведение; представяне на реферат.</p> <p>При курсова работа: изработен теоретичен модел на самостоятелно изследване; анализ по избраната тема, демонстриращ познаване на съответните социални проблеми; коректно ползване и позоваване на релевантна литература.</p> <p>При изпит: развита тема от конспекта и относително обоснован казус.</p>
За оценка „ Среден “	<p>Нередовно участие в тематичните дискусии; откъслечно знание за проблемите на конструирането на отклоняващо се поведение.</p> <p>При курсова работа: недобре изработен теоретичен модел на самостоятелно изследване; проведен несистематичен анализ по избраната тема, демонстриращ не добро познаване и разбиране на съответните социални проблеми; коректно ползване и позоваване на релевантна литература.</p> <p>При изпит: несистематично развита тема от конспекта и несистематично обоснован казус.</p>

Предварителни изисквания:

няма

Очаквани резултати:

- Овладяване на знание относно историческия процес на конструирането на норми и отклонения;
- Увеличаване на чувствителността към проблемите на конструирането на норми и отклонения и социалните последици от тях;

- Развитие на критически компетенции относно отновни топоси в политическия дискурс днес.

Учебно съдържание

№	Тема: Лекции	Хорариум
1	Въвеждаща лекция 1: Класически теории за нормата и отклонението: Емил Дюркейм, Мери Дъглас, Бронислав Малиновски, Толкът Парсънс. Критика на класическите теории за отклоняващото се поведение (Хауърд Бекер). Упражнение: Хауърд Бекер – „Аутсайдерите“	4 ч.л. + 4 ч. упр.
2	Въвеждаща лекция 2: Политическо конструиране на отклоняващото се поведение: норма, нормиране, нормализация (Мишел Фуко) Упражнение: Мишел Фуко – Лекция от курса „Психиатричната власт“ (14.11.1973)	2 ч. л. + 2 ч.упр.
3	Престъпност. Лекция 1: Конструиране на престъпното поведение в ранната модерност (18-19 век): Реформата в наказателното правосъдие и затвора Упражнение: Мишел Фуко – „Надзор и наказание“	4 ч. л. + 4 ч. упр.
4.	Престъпност. Лекция 2: Наказателното правосъдие: българският случай. Режим на наказателното правосъдие: различие между извършено действие и застрашаващо поведение; въвеждане на диференцирани наказания: рецидив, младежка престъпност и др. Упражнение: Мартин Канушев – „Престъпление и наказание в националната държава“	2 ч. л. + 2 ч. упр.
5.	Престъпност. Лекция 3: Новият наказателен разум и неолибералната управляемост. Проблемът за новия политически радикализъм: „ислямоторизмът“. Упражнение: Лоик Вакан – „Затворите на нищетата“	2 ч. л. + 2 ч. упр.
6.	Лудост. Лекция 1: История на лудостта, раждането на психиатрията и душевната болест. Появата на анормалните. Упражнение: Мишел Фуко – „Душевна болест и психология“; Мишел Фуко – Лекция от книгата „Психиатричната власт“ (16.01.1974)	4 ч. л. + 4 ч. упр.
7.	Лудост. Лекция 2: Модерна психиатрия, антипсихиатричното движение, ролята на социалните науки. Упражнение: Ървин Гофман – „Приютите“	2 ч. л. + 2 ч. упр.
8.	Лудост. Лекция 3: Деинституционализацията на психиатрията и неолибералното управление: от контрол на опасното поведение към управляване на рисковото поведение; фармацевтичният обрат; разрояването на психиатричните разстройства; появата на микроотклонения Упражнение: Питър Конрад и Джоузеф Шнайдер – „Отклонение и медицинализация“	2 ч. л. + 2 ч. упр.
9.	Сексуалност. Лекция 1: Генезис на отклоняващото се сексуално поведение. Буржоазното семейство и раждането на сексуалните перверзии: онаниращото дете, хомосексуалността, хистеричната жена. Упражнение: Мишел Фуко - „Вкореняване на перверзиите“	2 ч. л. + 2 ч. упр.
10.	Сексуалност. Лекция 2: Нация, пол и сексуалност: „нормалната“ репродуктивна сексуалност през поведението на жената. Конструирането на западноевропейската женска сексуалност в опозиция с колониалните субекти. Конструирането на жената като субект на национално възпроизводство в България. Проституция, аборт и хистерия. Упражнение: Стефан Консулов – „Грижата за утрешните граждани“	2 ч. л. + 2 ч. упр.
11.	Сексуалност. Лекция 3: Хомосексуалността: появата на хомосексуалността в наказателното правосъдие и медицинските дискурси. От морални наказания	2 ч. л. + 2 ч. упр.

	към аномалност; от затвора към лудницата. Българският случай. Упражнение: Дженифър Евънс – „Декриминализация, прилъстяване и „противоестествено“ желание“	
12.	Сексуалност. Лекция 4: Критика на демографските дискурси: проблематиката на държавния расизъм, сексуалност, раждаемост, нормално репродуктивно поведение. Ина Димитрова – „Пренатална диагностика и биополитика“	2 ч. л. + 2 ч. упр.
	Общо	30 ч. л. + 30 ч. упр.

Изпитът представлява представяне на резултати от самостоятелно социологическо изследване или полагане на писмен изпит.

Библиография

Основна:

- Вакан, Л. 1999. Затворите на нищетата. София: ИК „Лик“
- Димитрова, И. 2012. Пренатална диагностика и биополитика в България. София: издателство Изток-Запад
- Дъглас, М. 2005. Чистота и опасност. София: ЛИК.
- Дюркейм, Е. 1999. Самоубийството. София: Женифер-Хикс.
- Дюркейм, Е. Избрано. София: КХ, 1997.
- Кангилем, Ж. 1994. Нормално и патологично. София: УИ „Св. Климент Охридски“.
- Канушев, М. 2015. Историческа социология на наказателните практики в България. Том 1: Престъпление и наказание в националната държава. София: НБУ
- Канушев, М. 2015. Историческа социология на наказателните практики в България. Том 2: Наказателните практики на комунистическия режим. София: НБУ.
- Мирчева, Г. „Градът и ,израждането‘: евгеника и модернизация в България от началото на ХХ в. до Втората световна война“, *Критика и хуманизъм*, бр. 1-2/2013.
- Ратанзи, А. 2009. Расизмът, София: Захари Стоянов.
- Фуко, М. 1993. Волята за знание. Плевен: ЕА.
- Фуко, М. 1998. Надзор и наказание. Раждането на затвора. София: Университетско издателство „Св. Климент Охридски“.
- Фуко, М. 2000. Аномалните: Цикъл от лекции. София: ЛИК.
- Фуко, М. 2003. „Трябва да защитаваме обществото“. София: ЛИК.
- Фуко, М. 2006. Душевна болест и психология. София: КХ.
- Becker, H. 1973. The Outsiders, New York: The Free Press.
- Conrad, P., Joseph Schneider. 1992. Deviance and Medicalization: From Badness to Sickness. Philadelphia: Temple University Press
- Demazeux, S. and P. Singy. 2015. The DSM-5 in Perspective: Philosophical Reflections on Psychiatric Babel, New York: Springer.
- Foucault, M. 2003. Psychiatric Power. Lectures at the College De France (1973-1974). New York: Palgrave Macmillan

Допълнителна:

- Консулов, Ст. 1938-1939. Грижата за утрешните граждани. В: списание Просвета. София: редактор П. Мутафчиев (издание на Просветния съюз на България), 1938-1939, год. 4, кн. 8, стр. 897-906
- Консулов, Ст. 1939-1940. Най-голямата опасност за Българския народ – неговото стопяване. В: списание Просвета. София: редактор П. Мутафчиев (издание на Просветния съюз на България), 1939-1940, год. 5, кн. 7, 1939-1940, ст. 794-808
- Фуко, М. 1996. История на лудостта в класическата епоха. Плевен: ЕА.
- Dorlin, E. 2006. La matrice de la race. Généalogie sexuelle et coloniale de la Nation française. Paris : La Découverte.

- Evans, J. 2010. Decriminalization, Seduction and “Unnatural desire” in East Germany. In: *Feminist studies*, Vol. 36, №3, Sex and surveillance (fall 2010), pp. 553-557
- Evans, . 2003. Bahnhof Boys: Policing Male Prostitution in Post-Nazi berlin. In: *Journal of the history of Sexuality*. Vol. 12. № 4 (October), pp. 605-636
- Fassin, E. et al. *Roms et riverains. Une politique municipale de la race*. Paris : La fabrique.
- Goffman, E. 1961. *Asylums. Essays on the Social Situation of Mental Patients and Other Inmates*. London: Aldine Transaction
- Goffman, E. 1963. *Stigma. Notes on Spoiled Identity*. London: Penguin.
- Healey, D. 2009. *Bolshevik sexual forensics. Diagnosing disorder in the clinic and courtroom, 1917-1939*. Northern Illinois University Press
- Horwitz, A. and Jerome Wakefield. 2012. *All We Have to Fear Psychiatry Transformation of Natural Anxieties into Mental Disorders*. Oxford University Press
- Horwitz, A. and Jerome Wakefield. 2007. *The Loss of Sadness. How Psychiatry Transformed Normal Sorrow into Depressive Disorder*. Oxford University Press
- Horwitz, A. 2001. *Creating Mental Illness*. University of Chicago Press
- Metzl, J. 2009. *The Protest Psychosis. How Schizophrenia Became a Black Disease*. Beacon Press
- Morrissey, J. and Howard H. Goldman. 1986. Care and Treatment of the Mentally Ill in the United States: Historical Developments and Reforms. *The Annals of the American Academy of Political and Social Science*, Vol. 484, The Law and Mental Health: Research and Policy (Mar., 1986), pp. 12-27
- Rose, N. 1999. *Governing the Soul*. London: Routledge.

Дата: 06.01.2017

Съставили: гл. ас. М. Христов, гл. ас. В. Димитрова